

Әнегелі
мір

МАНАШ ҚОЗЫБАЕВ

ҚАЗАҚ
УНИВЕРСИТЕТИ
БАСПАУЫ

Ә Н Е Г Е Л І Ә М І Р

*Нәбижан МҰҚАМЕТХАНҰЛЫ,
қытайтанушы, тарих ғылымдарының докторы*

АЛАШ ҒЫЛЫМЫНЫҢ МАНАШЫ

Адамға Алла тағала әртүрлі бақыт сыйлайтын сияқты. Мен де елуді еңсеріп қалған адаммын. Өмір жолымды ойласам, Жаратушы маған ұстаздың бақытын сыйлаған-ақ екен. Мен Қытайдың Іле аймағында туып-өстім, ХХ ғасырдың 70-жылдары Гуанчжоу қаласындағы Сунь Ятсен атындағы Қытай мемлекеттік университетінің тарих факультетіне оқу мүмкіндігіне ие болдым. Ол факультетте ғана емес, он мыңдай студент окитын бүкіл университетте менен басқа қазақ жоқ-тұғын. Екінші курс оқып жүрген кезімде атақты профессорлар Цай Хунсын (түркі тарихының білгірі) мен Чжиян Бочэньның (дунхуан қолжазбаларын зерттеуші ғалым) мейірлері маған түсті. Ол кісілер өздігінен менің оқуыма назар аударып, сабақтан тыс уақыттарында жатағыма да келіп, тарих зерттеудің әдіс-амалдарын үйретіп, мені ғылымға жетектеді. Ойласам, мен сол кісілердің ықпалымен ғылыми ізденісті университетте жүргенде бастап, үшінші курста тырнақалды мақаламды жариялаған екенмін.

Университетті бітіргеннен кейін Іле Қазақ автономиялы облысына қызметке бөліндім. Бірақ көп өтпей (1980 ж.) конкурс арқылы Қытайдың Шыңжан қоғамдық ғылымдар академиясы Орталық Азия зерттеу институтына ғылыми қызметкер болып қабылдандым. Сол жылы Қытайдағы қазақтардан шыққан белгілі ғалым Нығымет Мынжани академияның аз санды ұлттар тілдерін зерттеу институты директорының ғылымға жауапты орынбасары болып келді. Мен ол кісіні бірден өзіме ұстаз тұтып, ұдайы ақыл-кеңес алып, бірге жұмыс істей жүріп көп нәрсе үйрендім. Әсіресе, ұлтымыздың тарихи, рухани мәдениеті жөнінде ол кісіден кітаптардан табылмайтын білімдерді алдым десем, артық айтқандық болмайды. Өйткені Ныжани қазақ тілінің, фольклорының, этнографиясының, тарихының, философиясының білгірі еді, оның үстіне көп тіл білетін, шешен сөйлейтін, білгенін айтудан жалықпайтын, шаршағанды білмейтін кісі еді.

1985 жылы Бейжін университеті тарих факультетіне білім алмасуға барып, әлемге аты мәлім тарихшы ғалым, профессор Чжан Гуанда мырзаның ғылыми жетекшілігінде екі жыл білім алып,

Қирабаев С. Манаш Қозыбаев.....	203
Арыстанов Б. Он шел через тернии к истине.....	209

Тарихтың тарланы

Нүрпейіс К. Көшбасшы.....	218
Әбжанов Х. «Қаламды сермеп семсердей...».....	224
Дулатова Д. Слово о современнике.....	238
Деревянко А., Ламин В. Рецензия на книгу М.К. Козыбаева «Проблемы методологии, историографии и источниковедения истории Казахстана (избранные труды)».....	242
Плоских В. М.К. Козыбаев: монолог об Отчизне.....	248
Байпаков К. Классик исторической науки.....	252
Мырзахан Ж. Қазақ тарихының қара нары.....	254
Смайылов К. Тарих алға шыққанда басында тұрған.....	260
Алдажуманов К. Академик М.К. Козыбаев и историческая наука Казахстана.....	265
Омарбеков Т. Тәуелсіз тарихтың ұлтжанды насихатшысы.....	275
Алимова Д. Образ историка Центральной Азии.....	279
Гуревич Л. Историк Отечества.....	283
Сыдықов Е. Биік парасатты тұлға.....	291
Сужиков Б. Академик Манаш Козыбаев и культурно-нравственный потенциал исторического знания.....	294
Мажитов С. Академик М.К. Козыбаев – основатель историсофии независимого Казахстана, ученый-гуманист.....	304
Таймагамбетов Ж. Тақим был Манаш аға.....	312
Кәмәлашұлы Б. Қиырдағы қандастардың шынайы қамқоршысы еді.....	316
Қинаятұлы З. Мәкеңнің мен білетін қасиеттері.....	320
Қойгелдиев М. Шарапаты мол азамат еді.....	322
Төлеубаев Ә. Сегіз қырлы қазақ. Академик Манаш Қозыбаев тағылымы.....	326
△ Мұқаметханұлы Н. Алаш ғылымының Манашы.....	333
Артықбаев Ж. Мәкеңнің үш жақсылығы.....	337
Әшімов О. Тарлан.....	341
Тасболатов А. Жаны жайсаң, мінезі көркем асыл ағам еді.....	346
Ульман А. Батыр истории.....	351
Нурмагамбетова Р. Не всем дан такой талант.....	352
Төлєнова З.М. Академик М. Қозыбаев – тәуелсіз Қазақстанның мемлекет және қоғам қайраткері.....	355